

С.С. Андрєєва, канд. техн. наук, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

А.М. Діхтярь, канд. техн. наук, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

АДАПТАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО РИНКУ ПРАЦІ

Адаптація випускника закладу вищої освіти (ЗВО) на ринку праці – це процес подолання порогу навчання – робота, пристосування молодой людини, яка вперше виступає як повноцінний працівник вищої кваліфікації, до реалій і вимогам ринку праці, тому інакше цей процес називається «первинною трудовою адаптацією». Результатом адаптації на ринку праці є успішне знаходження випускником повноцінного вакантного робочого місця, яке відповідає матеріальним і творчим запитам випускника.

Під час навчання у ЗВО студент не тільки отримує теоретичні та практичні навички з професії, але і готується до виходу на ринок праці. Роботу в цій сфері можна розділити на два напрями:

- пробні виходи на ринок праці (навчальна, переддипломна практика, стажування, вторинна зайнятість);

- профорієнтація та розвиток навичок поведінки на ринку праці.

Під практикою у роботі розуміється включене в навчальний план навчання студента на робочому місці в спеціально відведений для цього час. Стажування – тимчасова робота з повною або частковою зайнятістю студента, метою якої є навчання практичним навичкам і технологій.

У зв'язку з тим, що при переході до багаторівневої системі навчання нерідко частково або повністю скорочується час на навчальні практики для студентів, навчальний план ЗВО в обов'язковому порядку повинен включати в себе проходження практик на галузевих підприємствах під керівництвом спеціально підготовлених наставників. Знання та навички, отримані на практиці, закріплюються в курсових і дипломних роботах під керівництвом наукового керівника.

У західних країнах відповідальність за організацію практик лежить на службах зайнятості ЗВО або спеціальних підрозділах по співпраці з роботодавцями. У ЗВО, які займаються науковими розробками під замовлення компаній, практика може бути організована в рамках подібних проектів.

Начасі в Україні практики стають одним з небагатьох інструментів, за допомогою яких студент знайомиться з дійсно сучасними технологіями. Необхідність організації практики

підтверджується усіма контрагентами ринку, але проблема полягає в тому, що організація цього процесу в даний момент в Україні сильно ускладнена. ЗВО і роботодавці роблять певні зусилля для вирішення власних завдань у цієї галузі, але не існує загальноприйнятої організаційної системи. Наприклад, дуже складними є питання юридичного оформлення взаємовідносин ЗВО і роботодавців, компенсації витрат студентам, організації роботи представника ЗВО на підприємстві, де проводиться практика для групи студентів.

Вторинна зайнятість студентів також сприяє професійній орієнтації та соціальній адаптації майбутніх випускників, незалежно від того, чи відповідає робота спеціальності студента чи ні.

Вторинна зайнятість студентів залежить від завантаженості навчанням і вимог до навчальної дисципліни, організація партнерських відносин роботодавців та ЗВО може сприяти збереженню балансу в цьому питанні.

З метою сприяння зайнятості студентів та випускників, основними завданнями для служб працевлаштування, що працюють при ЗВО є:

- кар'єрне і професійне консультування;
- сприяння студентам у пошуку місць для проходження практики і стажування;
- працевлаштування випускників;
- підтримання контактів з роботодавцями;
- збір та трансляція інформації, щодо ринку праці та становище випускників;
- підтримання контактів з випускниками та асоціаціями випускників.

Активність ЗВО на ринку праці в аспекті просування своїх випускників залежить від його власної популяризації.

Одним із методів адаптації випускників на ринку праці є проведення презентацій та ознайомчих зустрічей з роботодавцями з метою представлення навчальних програм та якості навчання випускників. На сьогодні ефективними інструментаріями адаптації є заходи із залученням сторонніх організацій, такі як дні кар'єри, ярмарки вакансій тощо.